

התוכנית הצפונית לפסיכותרפיה יונגיאנית

תוכנית לימודים תלת-שנתית

מוכרת על ידי האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה

יוצף אקדמי: ד"ר טדי מצוני;
ד"ר מיכה אנקורי

ימי ציון וארוצים
עדיית אנקורי

מרכזת הוראה והדרכה:
יעל טרייבר 054-5330066

מרכזת התוכנית:
צינת לנדא 052-2206850

לדף הבית

סילבוסים לקורסים שנה א-ב

שנה א':

מושגי יסוד בפסיכותרפיה דינמית:

מטרת הקורס היא הקניית ידע והעמקת ההבנה במושגי יסוד בסיסיים של הפסיכולוגיה הדינמית, ושל הפסיכולוגיה האנליטית: אגו, עצמי, מודע, לא-מודע, ארכיטיפ (הילד, הזקן החכם, האב, האם), פרסונה, צל, אנימה, אנימוס, לא-מודע קולקטיבי, סמל, קומפלקס ואלכימיה.

פסיכולוגיה התפתחותית של הילד:

מטרת הקורס היא הקניית ידע והבנה בהתפתחות הרגשית של הילד על פי אריך נוימן ואחרים, כולל תיאוריות שמתבססות על מחקרים עכשוויים. נלמד על התפתחות תקינה מול התפתחות פתולוגית, בדגש על השפעת היחסים המוקדמים על ההתפתחות הנפשית ושלבי ההתפתחות הרגשית על פי נוימן; נלמד על משמעות סמל הילד ועל משמעות המושג 'הילד הפנימי' לפי הפסיכולוגיה האנליטית.

דגם התפתחות ה'אני'- מסע הגיבור:

במהלך צמיחתו על הילד להגיע להישגים התפתחותיים התלויים בהתפתחות תקינה של כוחות האגו. התפתחות תודעת האגו אצל הילד, והתפתחות הקשר של האגו עם הלא-מודע בעולם הפנימי ועם הזולת במציאות החיצונית, מכונים 'מסע הגיבור'.
נדבר על שלבי מסע הגיבור, כולל היחסים עם האם והאב ומשמעות 'היציאה לדרך', ו'המאבק במפלצת'. נבדיל בין הגיבור הפיזי לגיבור הרוחני, נדבר על הגיבור הפגוע, ועל האנטי-גיבור. נתייחס למשימות שעל הגיבור להתמודד איתן ועל משמעותן הפסיכולוגית ותרומתן להתפתחות הנפשית. נלמד על 'המלווים בדרך' – סיוע החלומות, המפגש עם הצל ועזרתו של הטריקסטר, מתנות ומורי הדרך. נפגוש אותם באמצעות אגדות, מיתוסים, חלומות ודוגמאות מהקליניקה.

המעשה הטיפולי יחסי מטפל-מטופל, תיאוריות קלאסיות ועכשוויות:

מטרת הקורס היא הקניית ידע בגישה הטיפולית של הפסיכולוגיה האנליטית, בהקשר וביחס לגישות הטיפול הקלאסיות והעכשוויות. נדבר על זיהוי דפוסים חוזרים, על תהליכים מודעים ולא מודעים בטיפול. בדגש על אתיקה בטיפול, הגנות, טרנספרנס וקאונטר-טרנספרנס ומשמעותם הטיפולית.

נדון בנקודות המייחדות את הטיפול ואת יחסי מטפל-מטופל בגישה היונגיאנית, נדבר על קשיים או דילמות בטיפול. נתייחס בין היתר למושג ה'מטפל הפצוע' ולמשמעותו ולסדרת הצוירים האלכימיים "הרוזריום" שמסמלת, כפי שיונג מצא במחקריו, תהליכים שמתרחשים בין המטפל והמטופל במרחב הבטוח של הקליניקה.

העצמי ותהליך האינדיבידואציה:

נבחן ונייחד את מושג העצמי בתאוריות השונות. נלמד על היחס בין האני לעצמי – ציר אגו – Self נדון ביסוד הטרנסצנדנטי שבנפש היחיד, על העצמי ודימוי האל, התפילה והחלום כעליה במדרגות הנפש (המאוולנה). נדון, בין היתר, בכוחו ובסכנותיו של הסמל, בסכנות שבהפעלת סמלי עצמי – הדיקטטורים הגדולים וסמלי ה-Self. נדבר על האינדיבידואציה, נבחן את מושג הרצון החופשי, נדבר על תכלית ומשמעות החיים, ועל המוות שהוא הסמל הגדול של תכלית החיים.

חלומות א'

נתוודע לעולמם המרתק של החלומות, על פי 'פשר החלומות', ועל פי הגישה הייחודית והמעמיקה של יונג לחלומות. נלמד להתבונן על מבנה ושפת החלום, נלמד על החלום ככלי טיפולי חשוב להערכת המצב הנפשי ולקידום הטיפול.

סדנא: יחסי אבות ובנות והשתקפותם במיתוסים ובאגדות:

מנחה: דליה קאולי

מטרת הסדנא היא לבחון דפוסים פסיכולוגיים כפי שהם באים לידי ביטוי בקליניקה, שנוגעים לתמות של דימוי עצמי, צרכי תלות מול נפרדות ועצמאות, תחושת נטישה ועוד. נעסוק התמות אלה באמצעות בחינת יחסי הגומלין של בנות ואבות במיתוסים ובאגדות. נבחן את הקשר בין תפקיד האב כמעודד את כוח הרצון והאמביציה של הבת ואת יכולה להשתמש בפוטנציאלים המגוונים שבנפשה, לפי בחירתה.

סדנא: מסע הגיבור והגיבורה בקלפי טארות

מנחה: רות נצר

שנה ב':**יונג וקולנוע:**

מטרת הקורס היא 'הצצה' אל תמונות מחיי הנפש באמצעות החוויה הוויזואלית, והעמקת האינטגרציה של המושגים היונגיאנים. נעמוד על הדמיון שבין החלום והקולנוע. נתבונן בסרטים באמצעות מושגים יונגיאנים כמו: הלא-מודע הקולקטיבי, ארכיטיפ האם הגדולה, ארכיטיפ האב הגדול, הצל, אנימוס ואנימה.

התפתחות הנשי:

מטרת הקורס היא להכיר את הנשי כעיקרון הפועל בנפש האנושית. נתייחס לתפיסת הנשי במקורות השונים, עתיקים ועכשוויים, ונבחן את ביטוייו בעולמם הנפשי של הגבר ושל האישה. נתייחס למהלך ההתפתחות הנפשית, תוך שימת דגש על התפתחות הקשר אל הנשי, בעזרת דוגמאות מהקליניקה, מהספרות ומהמיתולוגיה. נתייחס להיבט הגברי בעולמה של האישה.

הסמליות הפסיכולוגית באורינטציה יונגיאנית - במעשיות ובמיתולוגיה

לקורסים בפסיכו-מיתולוגיה יש שלוש מטרות עיקריות: ללמוד ולהעמיק בהבחנות בין סמלי לקונקרטי, ובין מטפורי לליטרלי; לגלות שוב ושוב כיצד הדמיון והרגש הם שפת הנפש, ולעמוד על החשיבות של האמפליפיקציה להבנת הנפש ולפסיכותרפיה. להכיר דרך הסיפורים מושגים כמו: הארכיטיפים, הסלף, הצל, האנימה, האנימוס, ואחרים, ולפגוש תהליכים המשתקפים מהסיפורים לסיפורה של הנפש ולתהליך הפסיכותרפיה.

לעזור, דרך העיסוק במעשיות ובמיתוסים, באינטגרציה והפנמה של מושגים ותהליכים יונגיאניים שהתלמידים פגשו בהם במקומות שונים, כולל בתכנית הזאת.

בקורסים נעסוק בפרשנות פסיכולוגית של אגדות, במיתולוגיה, ובגלגולו של סמל. נפגוש כמה ממעשיות גרים כמו: יוחנן הנאמן, היפיפיה הנרדמת, הנערה ללא הידיים, הנחש הלבן ועוד. כמו כן נפגוש בסיפורי עמים אחרים כמו התוכי הלבן, בית המרחץ בטירת התווה, החתולה, ואחרים. נפגוש את אנטיגונה ואדיפוס. בקרוס תהיה בו התייחסות ביקורתית לקשר שבין מיתולוגיה ופסיכולוגיה. בעיקר לקשר שבין מיתולוגיה לפסיכופתולוגיה לפי גישת הילמן.

הספר האדום:

הספר האדום של יונג הוא תיעוד מרתק של חזיונות, חלומות ומחשבות בכתביה ובציור. הספר נוצר בתקופה מאד סוערת ומשמעותית בחייו של יונג, תקופה בה חווה אובדן דרך. ממעמקי הלא מודע עלו מראות וקולות, חלקם קשים ומאיימים, וכפו עצמם עליו, והוא תעד את מפגשו עמם בכתביה ובציור. העזתו של יונג לפגוש את

עולמו הפנימי העניקה לו תהליך מאד משמעותי של אינדיבידואציה ואנחנו זכינו בתורת נפש רחבה ועמוקה,

כפי שהעיד יונג עצמו לעת זקנתו: "השנים עליהן סיפרתי לכם, כאשר הלכתי בעקבות הדימויים הפנימיים, הוו את התקופה החשובה ביותר בחיי. כל דבר אחר נבע משם". בקורס נעשה הכרות עם הספר האדום. וניצור דו שיח עם תכניו וציריו.

נסתרות הנפש וסיתרי תורה / מיסטיקה יהודית ונפש האדם

יונג ראה במיסטיקה את הביטוי האותנטי והישיר של התרבות בבקשה להעניק ליחיד ולקהילה כלים להבנת עצמם ולדרך הריפוי של מצוקות נפשם היהדות במקורה התנ"כי התרחקה מן הפגאניות ובתוך כך מן המיתוס ומכל הכרוך בו. המיסטיקה היהודית החזירה לארון הספרים היהודי את מה שהחסיר התנ"ך: את העיקרון הנשי, את ההתעניינות בנפש האדם, במעמקיה ובמצוקותיה, את מרחבי הנסתר והלא-נודע, את אהבת הטבע ואת הכרת טבע האדם.

הקורס יעסוק ביסודות המיתו-פסיכולוגיים במדרשים, באגדות חז"ל ובספרות הסוד הקדומה. בין נושאי הקורס: יהדות – מיתוס – פסיכולוגיה.

ראשיתה של מיסטיקה פסיכולוגית: הכל התחיל בטיול חמורים של ר' יוחנן בן זכאי.

המיתוס של הבריאה הנצחית ומשמעותו הפסיכולוגית.

ארוס ותלמוד תורה.

לידתה של הקבלה מרוח שירת ספרד – אבן גבירול משוררם של יהודים, מוסלמים ונוצרים.

מיסטיקה יהודית ואלכימיה. הרעיון המשיחי וגלגולו – מגאולה לתשובה, מתפילה לדבקות.

פסיכופתולוגיה:

"אפילו הדברים האבסורדיים ביותר אינם אלא סמלים למחשבות, שלא רק שאנו כבני-אדם מסוגלים להבין, הם מצויים בליבה של הווייתנו האנושית. בשיגעון איננו מגלים דבר מה חדש או בלתי ידוע, אנו מתבוננים ביסודות של קיומנו, במרקם הבעיות החיוניות עמן כולנו מתמודדים". כך סיים ק.ג. יונג את מאמרו "התכנים של הפסיכוזות", שכתב כפסיכיאטר צעיר בשנת 1908.

מטרת הקורס היא הכרות עם מושגים מהפסיכופתולוגיה בראי יונגיאני.

נתמקד בתרומתה של הפסיכולוגיה האנליטית להבנת התופעות הפסיכופתולוגיות כמו סכיזופרניה ופסיכوزה, דיכאון, מאניה, הפרעות חרדה, הפרעות אישיות, הפרעות אכילה, התמכרויות והפרעות פסיכוסומטיות. ההבנה היונגיאנית תוצג ביחס ל-DSM 5- ול-ICD-10, ותכלול את הגישות היונגיאניות והפוסט-יונגיאניות: הקלאסית,

הארכיטיפית וההתפתחותית יחד עם דוגמאות קליניות שימחישו שהדברים שכתב יונג לפני יותר ממאה שנה עשויים עדיין להנחות ולהדריך אותנו. כמטפלים.

מושגי יסוד בפסיכותרפיה דינמית למתקדמים:

מטרת הקורס היא להעמיק את הידע וההבנה במושגים יונגיאנים מרכזיים: פרסונה, צל וטריקסטר, טיפוסי התייחסות (חשיבתי, רגשי, תחושתי ואינטואיטיבי) ותפקוד (אקסטרורברט ואינטרורברט). ונראה כיצד רגשות שונים באים לידי ביטוי או נדחקים לצל. נסתכל בעולם הרגשות מנקודת מבט יונגיאנית, נדגיש את הדואליות שמאפיינת עולם זה, נדבר על הקוטב השלילי של הרגשות ועל הפוטנציאל הטמון בהם אשר מתגלה בקליניקה. נתייחס לרגשות כמו קנאה, בושה ואשמה, פחד, כעס, רחמים מול חמלה, אהבה ועוד.

הירידה לשאול טראומה ודיסוציאציה

הקורס יעסוק במפגש הנפשי עם ההיבטים הצליים, האפלים, הדמוניים והטראומטיים בחיי הנפש. נלמד ונעמיק במושגים טראומה, דיסוציאציה וראינטגרציה ונעמיק בהבנתם.

נלמד על תהליכים דיסוציאטיביים והקשר שלהם הן לטראומה והן להגנה תפקודית/הסתגלותית מפניה. נעזר בדוגמאות מהתחום הקליני, מתחום המיתולוגיה ומתחום האמנות והקולנוע.

נושאי הקורס:

טראומה, דיסוציאציה וראינטגרציה - לימוד המושגים והרחבתם

טראומה מוקדמת והשלכותיה על התפתחות האישיות

דמותו של הגיבור הפוסט טראומתי

נשים בשאול.

אתיקה:

יונג התייחס בכתביו לנושא האתיקה כאל חלק ממסע האינדיווידואציה של האדם, מסע העוסק בהתמודדות עם הצל. הקורס יעסוק בהיבטים של האתיקה המקצועית במקצועות הטיפול הנפשי.

עבודתנו הטיפולית מפגישה אותנו לא אחת עם האתגר הלא פשוט של הבחנה בגבולות האתיים הנדרשים מאתנו כאנשי מקצוע, אתגר שדורש ידע ופיתוח רגישות לחלקי צל שלנו, ולאופן המיטבי של ההתמודדות במקרים כאלה.

נעסוק בסוגיות שונות של אתיקה ואתיקה מקצועית, ביחסים שבין אתיקה מקצועית וחוק, נתוודע לקוד האתיקה של המקצועות הטיפולים (הרלוונטיים למשתתפי הקורס) בישראל ולחוקים הקשורים בעבודה המקצועית ובהסדרת המקצוע. באמצעות קריאה ודיונים בכיתה נפתח ידע, רגישות וחשיבה אתית בעשייה הטיפולית. נתייחס לסוגיות

כגון החוזה הטיפולי ותפקידיו, שמירה על סודיות וחסיון, יחסים כפולים, ניגודי אינטרסים וסוגיות אתיות בטיפול בקבוצות גיל שונות ובגישות מקצועיות שונות.

סדנא: " הפנינה" - תהליכי אינדיבידואציה וטרנספורמציה היבט יונגיאני

מנחה: **יהודית לויזון,**

יונג ראה במרכז משנתו וכתכלית תורתו את תהליך האינדיבידואציה. בתהליך זה מממש האדם את ייחודו את הגרעין הפנימי של אישיותו - העצמי, המכיל את חלקי הנפש המנוגדים.

תיאוריית האישיית היונגיאנית מדגישה את הלא-מודע ותפקידו בתהליכי ריפוי וצמיחה. את הסמלים הנובעים מהלא-מודע אנו פוגשים בחלומות, בציורים במיתוסים, באגדות וכו'.

נבדוק בסדנא, באמצעות שיחה ואמצעי ההבעה והיצירה תחנות במסע האינדיבידואציה שלנו: רגעים של הארה וטרנספורמציה בחיינו האישיים והמקצועיים. נשתף גם במקרים שבהם התרחשה טרנספורמציה משמעותית אצל המטופלים. נלווה את התהליך בעבודה על מיתוס או אגדה תוך כדי שימוש באמצעי ההבעה והיצירה.

הסדנא תלווה בהצגת מקרה של אשה צעירה: " הפנינה" שמדגים את המאבק בהשפעות הילדות ואת מסעה של מיכל (שם בדוי) לטרנספורמציה ולהמשך תהליך האינדיבידואציה ששובש

שנה ג':

חלומות למתקדמים:

נעמיק את ההבנה ונתרגל את הפרשנות של החלומות בסמינר שישלב רקע תאורתי ואנליזה של חלומות. התלמידים יתנסו בפרוש החלום, על פי עקרונות עבודה יונגיאניים, בהדרכת המורה.

פסיכולוגיה ארכיטיפית על רצף החיים: ראשית, התפתחות, מעברים, פרידות וסיומים. מטרת הקורס היא להציג מבט כולל על מעגל החיים של האדם, מתוך התייחסות לתמות מרכזיות ומשימות התפתחותיות. נלמד על אבני הדרך של מעגל החיים באמצעות ארכיטיפיים מרכזיים הילד, המתבגר, הבוגר והזקן. נראה את ביטויי ארכיטיפים אלה באגדות, מיתוסים ובאמנות, יחד עם דוגמאות קליניות.

גלגוליו של המיתוס ביצירות אמנות אל המאה ה-21 וביטוין בקליניקה:

קורס משולב שייגע בייחודיות העבודה בגישה סמלית והשתקפותה בחדר-הטיפול. יונג שגילה את הלא-מודע הקולקטיבי כמקור של העשרה לנפש, והאמין בכוחו של

Self- להנחות את האדם ואת הטיפול, באמצעות ביטוי הנפש חלומות, יצירות אומנות, יצירות מוסיקליות, ביטוי נרטיבי מטאפורי, כתיבה ועוד. הקורס יאפשר "הצצה" לחדר-הטיפול בו משתקפים גשרים וקשרים בין מודע ללא-מודע, מטפל-מטופל ופסיכותרפיה יונגיאנית והעבודה באמצעים של הבעה ויצירה, והכרות מעמיקה עם מספר יצירות אמנות ידועות תוך התמקדות בסמלים ובמיתוסים ובקשר שלהן להתפתחות הנפשית ולמעשה הקליני.

פסיכולוגיה של גיל ההתבגרות ושל התפתחות היחסים הבין אישיים:

מטרת הקורס היא לאפשר התבוננות ייחודית על תקופת ההתבגרות ברצף ההתפתחותי התקין והפתולוגי, עם המחשות קליניות ובהתבסס על אנליטיקאים יונגיאנים ופוסט יונגיאנים כמו, ריצ'ארד פרנקל, מרה סידולי ומרגרט ווילקינסון. נעסוק בשינויים הביולוגיים והפיזיים ומשמעותם עבור המתבגר, נעמיק בארכיטיפ החניכה, בדימויי המוות והחיים אצל המתבגר. נלמד על תהליכי אינדיבידואציה בגיל ההתבגרות, על הקשר של המתבגר עם ה-Self, עם הסביבה החברתית ועוד. נדון בפסיכותרפיה עם מתבגרים, כולל יחסי העברה והעברה-נגדית בטיפול במתבגר.

בנושא התפתחות היחסים הבין-אישיים, נעקוב אחרי 'מעגל החיים' בהתפתחות הזוגיות משלב ההתאהבות, דרך שלב האהבה העיוורת, אל ההתפכחות וההפרדה עד לחיבור מחדש. נלמד על הזוגיות ברמה המודעת וברמה הלא-מודעת. הלימוד יומחש על ידי מיתוסים ואגדות בתרבויות השונות ובדוגמאות קליניות.

גוף ונפש:

מטרת הקורס היא ללמוד על הקשר גוף נפש בראייה יונגיאנית. נלמד על היחס המשתנה לגוף ולנפש ולקשר ביניהם, בראייה פסיכולוגית והיסטורית. נדון בסימפטומים גופניים כביטויים של הנפש או של טראומות, על פי הגישות של מריון וודמן, Kreinheder ועוד.